

dende for Kystartilleriforeningen for Skælskør og Omegn; her er medlemstallene ikke anført.

Ib Gejl

Anne E. Jensen: *Teatret i Lille Grønnegade 1722-1728*. (Nyt nordisk Forlag - Arnold Busck, 1972). 256 s.

For enhver teaterinteresseret og for enhver litteraturhistoriker (i hvert fald af den gamle skole) er teatret i Lille Grønnegade (Ny Adelgade) et begreb, man frit og utvunget opererer med. Her begyndte 23. september 1722 det første danske teater under franskmændene René Montaigus ledelse, og her opførtes Holbergs komedier over en seksårig periode. I virkeligheden ved man ikke ret meget om dette teater – ikke en gang, hvordan det så ud. Det blev nedrevet 1738, og der findes ingen billeder af det. Der har været skrevet om det før: af K. L. Rahbek, af Th. Overskou og af Ejler Nystrøm. Den sidste har udgivet de bevarede aktstykker og skuespilteksterne. Endvidere har Julius Clausen i 1912 publiceret de den gang kendte 46 plakater. De er også med her tillige med to mere, der senere er kommet til.

Selv om man således umiddelbart skulle tro, at der ikke var meget nyt at hente om dette emne, er det alligevel en ny bog om det, docent, dr. phil. Anne E. Jensen har skrevet. Således at forstå, at hun har anskuet det fra en ny synsvinkel: teatret er sat i relation til livet i den by, det virkede i, og det er fulgt sæson for sæson for at give et indtryk af dagligdagens trængsler. Dem var der mange af.

Sin eksistens skyldte Lille Grønnegade-Teatret et sammentræf af til-

fældigheder: borgerskabets behov for underholdning efter den lange store nordiske krig, Frederik IV's afskedigelse af sin franske hoftrup (Montaigu) – og endelig Holbergs tilstedeværelse, universitetsprofessoren, der viste sig at have et overdådigt talent for at skrive satirisk teater.

Anne E. Jensen har formet sin skildring i en prolog, fem akter og en epilog. I prologen giver hun forudsætninger og tidsbillede, det sidste set fra de kredse, der kom til at interessere sig for teatret. Hun fortæller om hoffets forlystelser og om Operahuset, der opførtes på en grund mellem Fredericiagade og Bredgade (Østre Landsret), og hvor Montaigus trup begyndte sine forestillinger i efteråret 1703, endvidere om Capion, fransk immigrant, traktør, og senere Montaigus dekoratør og regissør, der i 1721 opførte komediehuset i Lille Grønnegade. De fem akter behandler teatrets virksomhed fra premieren med Molières *Gnieren* 1722, og til det hele ebber ud i løbet af 1727-28. Der er her givet plads for referater af adskillige af de opførte stykker, både Holbergs og de mange franske, og sammen med detaljer om skuespillerne, teknikken, økonomien, de personlige kontroverser m. v. får man så nært et billede af hele foretagendet, som det sikkert er muligt at give. Det har været en anden slags teater, end man kender i dag; men hvordan dets udtryk har været og virket, ved man grumme lidt om. Udgangen blev sørgelig. Kongen blev pietist, og København brændte, og dermed var det forbi for denne konges tid – og for den følgende med. Det skildres i epilog, der i et strejf fører udviklingen frem til teatrets genåbning, nu på Kongens Nytorv i 1748.

I Lille Grønnegade grundlagdes dansk teatertradition, og selv om man

har vidst meget om det, vil mange alligevel ty til Anne E. Jensens bog, når tiden og teatret – begge dele med europæisk udblik – skal fornemmes under ét.

Finn H. Lauridsen

Arbejderen i fotografiet, redigeret af L. Albeck-Larsen og Eli Rasmussen. (Fremad, 1973). 80 s.

I 100-året for tilblivelsen af den første arbejderbeskyttelseslov i Danmark tog dagbladet *Aktuelt* og *A-pressen* initiativ til en landsindsamling af fotografier med skildringer af arbejderne hverdag og fritid op til omkring 1920. Der indkom omkring 2500 billeder, hvoraf en del (148) er publiceret i nærværende bog. I bogens forord skriver Henry Gran fra Arbejderbevægelsens bibliotek og arkiv, at bogens billeder er repræsentative for den samlede masse, samt at de viser den barske nøgne sandhed; endvidere at de afslører en rystende vurdering af mennesker som middel til opnåelse af profit i kapitalens tjeneste.

Denne opfattelse har ringe dækning i billederne, der i stort tal viser velnærede og til dels smilende mennesker stillet op til fotografering; hermed være ikke sagt, at alle arbejdspladserne synes lige tiltalende, men det er de såmænd heller ikke i dag. På baggrund af Grans skarpe salut kunne man have forventet nogle mere faste redaktionsprincipper; hvad skal f. eks. et fredeligt billede fra Kunstakademiet, hvor Sigurd Swane leder undervisningen for et hold arkitekter, i denne sammenhæng? Og er det virkelig en systue, man ser på Bogensebilledet på s. 19? Det ligner mere en syklub. Sådan kunne der nævnes en del eksempler; men selve billederne

er der ikke noget i vejen med. Et detailstudium kan nok lønne sig for museumsfolk, og for den historisk interesserede er det altid morsomt at se gamle billeder.

Ib Gejl

Per Eilstrup og Nils Eric Boesgaard: *Fjernt fra Danmark. Billeder fra vore Tropekolonier, Slavehandel og Kinafart.* (Lademann, 1974). 248 s.

Til brug for ovenstående billedværk har de to journalister, der har forfattet det, hentet materiale i en lang række arkiver, biblioteker, museer og samlinger i Danmark, Norge, Sverige og England. På grund af det omfattende og svært tilgængelige billedmateriale, der her er samlet, vil bogen være nyttig for enhver, der beskæftiger sig med dansk og europæisk ekspansionshistorie. Udgiverne har valgt for størstedelens vedkommende at gengive billederne i farver; i hvert fald i et par tilfælde (f. eks. s. 106 f. og s. 182) ville de sikkert have stået sig bedre ved at have brugt sort og hvidt i stedet. En overskuelig indholdsfortegnelse samt person- og skibsregister gør det muligt relativt let at finde rundt i bogen, der i hovedprincippet er ordnet kronologisk. Af stor værdi er også en fortegnelse over, hvorfra de enkelte billedkilder er hentet; hertil kommer endvidere en litteraturliste. Til bogen har museumsdirektør, dr. phil. Henning Henningsen fra Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg skrevet et forord om Danmark og den tredje verden fra opdagelsernes tid og til i dag. Derimod er selve teksten til de enkelte billeder skrevet af de to journalister.

Det sidste er bogens svageste del.